

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет ветеринарної медицини та
біотехнологій імені С. З. Гжицького

Факультет економіки та менеджменту

Кафедра маркетингу

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету економіки та
менеджменту

 Гримак О. Я.

« 16 » 08 2021р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВК 10 «ЦІНИ І ЦІНОУТВОРЕННЯ»

Рівень вищої освіти	<u>перший (бакалаврський)</u> (назва освітнього рівня)
Галузь знань	<u>07- "Управління та адміністрування"</u> (назва галузі знань)
Спеціальність	<u>073 – «Менеджмент»</u> (назва спеціальності)
Освітня програма	<u>«Менеджмент»</u> (назва програми)
Вид дисципліни	<u>вибіркова</u> (обов'язкова / за вибором)

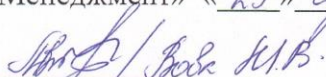
Львів – 2021 р.

Робоча програма з навчальної дисципліни «Ціни і ціноутворення» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за освітньою програмою «Менеджмент» спеціальності 073 – «Менеджмент».

Укладач– завідувач кафедри маркетингу, доцент Поперечний С. І.

Робоча програма розглянута та схвалена на засіданні кафедри маркетингу «21» квітня 2021 р. (протокол № 8).

Завідувач кафедри, доц. Поперечний С. І.

Погоджено навчально-методичною комісією спеціальності 073 – «Менеджмент» «25» серпня 2021 року. (протокол № 1).
Голова НМКС

Затверджено рішенням навчально-методичної ради факультету економіки та менеджменту «26» 08 2021 р. (протокол № 1)
Голова ради Поперечний С. І.

Схвалено вченою радою факультету економіки та менеджменту «26» серпня 2021 р. (протокол № 1).

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Всього годин	
	Денна форма здобуття освіти	Заочна форма здобуття освіти
Кількість кредитів/годин	3/90	3/90
Усього годин аудиторної роботи	44	10
в т.ч.:		
лекційні заняття, год.	12	4
практичні заняття, год.	32	6
лабораторні заняття, год		
семінарські заняття, год		
Усього годин самостійної роботи	46	80
Вид семестрового контролю	Залік	Залік

Примітка.

Частка аудиторного навчального часу студента у відсотковому вимірі:

для денної форми здобуття освіти – 49%

для заочної форми здобуття освіти – 11%

2. Предмет, мета та завдання навчальної дисципліни

2.1. Предмет та мета вивчення навчальної дисципліни

«Ціни і ціноутворення» – фахова дисципліна випускника за спеціальністю „Менеджмент” Для більш швидкої адаптації випускників на місцях праці у підприємствах АПК даний матеріал включає компоненту, яка відображає особливості формування ціни у сільському господарстві та у сфері переробки сільськогосподарської продукції. Предмет дисципліни є ціна як елемент економічного механізму ринкового регулювання виробництва та комплексу елементів маркетингу на підприємстві. Мета - засвоєння знань щодо формування цін на продукцію АПК, їх державного регулювання, розроблення та реалізації цінової політики підприємства, ціноутворення на нові і традиційні товари та послуги.

За результатами вивчення дисципліни «Ціни і ціноутворення» здобувачі вищої освіти повинні:

знати теоретичні засади ціноутворення; методика формування цін та її окремих елементів; сутність методів ринкового ціноутворення; особливості установлення цін на зовнішньому ринку; методологічні підходи до розробки цінової політики та стратегії підприємства; цілі і методи державного регулювання цін та його впливу на економічні процеси;

вміти визначати ціну з використанням загальноприйнятих методів; розраховувати вплив зміни ціна на прибуток підприємства; формувати ціну на взаємопов'язані товари з точки зору попиту, конкуренції та затрат; формувати й

обробляти необхідну інформаційну базу щодо цінової політики підприємства, використовувати набуті знання у практичній діяльності.

3. Структура навчальної дисципліни

3.1. Розподіл навчальних занять за розділами дисципліни

Назви тем	Кількість годин											
	Денна форма здобуття освіти						Заочна форма здобуття освіти					
	Усього го	у тому числі					Усього го	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Тема 1. Теоретичні концепції вартості та ціни. Функції цін.	10	2	4			4	10	1	2			7
Тема 2. Система цін та їх класифікація	6					6	6					6
Тема 3. Економічні затрати, прибуток.	10	2	4			4	10					10
Тема 4. Формування цін в основних типах ринків.	10	2	6			2	10	1	2			7
Тема 5. Помилки і ризик у встановленні ціни	6					6	6					6
Тема 6 Політика цін та її цілі.	10	2	6			2	10	1	1			8
Тема 7. Методи ціноутворення.	10	2	6			2	10	1	1			8
Тема 8. Правове регулювання цін в Україні.	4					4	4					4
Тема 9. Ціноутворення на продукцію АПК.	10	2	6			2	10					10
Тема 10. Формування цін у тваринницьких підкомплексах АПК	6					6	6					6
Інші види самостійної роботи	8					8	8					8
<i>Усього годин</i>	90	12	32			46	90	4	6			80

3.2. Лекції заняття

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	2	3	4
1.	<p>Тема 1. Теоретичні концепції вартості та ціни. Функції цін.</p> <p>Теоретичні концепції вартості та ретроспективний аналіз їх виникнення та формування. Трудова теорія вартості. Теорія факторів виробництва. Теорія граничної корисності. Доповнення Кларка до теорії граничної корисності. Революційний переворот А. Маршала.</p>	2	1
2.	<p>Тема 3. Економічні затрати, прибуток.</p> <p>Обмеженість ресурсів та можливість їх альтернативного використання як висхідна умова формування економічних затрат. Нормальний та економічний прибуток. Економічні затрати та їх класифікація. Формування економічних затрат як результат адаптації виробника до ринкового середовища. Управління затратами</p>	2	-
3.	<p>Тема 4. Формування цін в основних типах ринків.</p> <p>Формування цін в умовах ринку досконалої конкуренції та адаптація до них товаровиробників у довго- та короткотерміновому ринковому періоді. Формування цін в умовах абсолютної монополії та необхідність державного їх регулювання. Повна взаємозалежність товаровиробників та проблеми ціноутворення в умовах олігополії. Цінова змова та умови її існування. Особливості ціноутворення в умовах монополістичної конкуренції.</p>	2	1
4.	<p>Тема 6. Політика цін та її цілі.</p> <p>Державна політика цін в Україні. Політика цін та її залежність від загальних цілей маркетингової діяльності підприємства. Політика збирання вершків. Умова та доцільність здійснення політики високих цін і політики низьких цін. Ціноутворення на взаємопов'язані товари з точки зору попиту, затрат та конкуренції. Рентабельність зниження цін. Психологічні та економічні межі ціни. Державна політика цін.</p>	2	1

1	2	3	4
5.	<p>Тема 7. Методи ціноутворення.</p> <p>Формування ціни на основі затрат. Метод незбитковості (фіксованого прибутку на капітал) як різновидність затратних методів ціноутворення. Поширеність та недосконалість затратних методів ціноутворення. Методи ціноутворення з орієнтацією на рівень попиту. Метод ковзання по кривій попиту. Метод метання стріл. Ціноутворення з орієнтацією на рівень конкуренції. Тендерний метод ціноутворення.</p>	2	1
6.	<p>Тема 9. Ціноутворення на продукцію АПК.</p> <p>Досвід ціноутворення на продовольство і сировину в країнах з розвинутою ринковою економікою. Заставні і цільові ціни. Формування цін на продовольство і сировину у системах соціального партнерства. Формування цін на сільськогосподарську продукцію на основі розробки маркетингового статуту. Досвід формування закупівельних цін на сільськогосподарську продукцію в Україні за роки ринкових реформ. Методика розрахунку закупівельної ціни на сільськогосподарську продукцію на основі норми прибутку. Формування цін на засоби виробництва для сільського господарства. Формування роздрібних цін на продовольчі товари.</p>	2	-
Всього		12	4

3.3. Практичні заняття

№ з/п	Найменування тем та їх короткий зміст	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	2	3	4
1.	Тема1. Теоретичні концепції вартості та ціни, функції цін. <i>Семінарське заняття:</i> Трудова теорія вартості. Теорія факторів виробництва. Теорія граничної корисності Доповнення Кларка до теорії граничної корисності. “Маршаліанська революція”. Основні теоретичні концепції ціни вітчизняних вчених-економістів.	4	2
2.	Тема3. Економічні затрати, прибуток. <i>Завдання 1.</i> Розрахувати економічні затрати на 1ц. молока. <i>Завдання 2.</i> Розрахувати граничні затрати на виробництво молока при різних можливих обсягах його виробництва.	4	-
3.	Тема 4. Формування цін в основних типах ринку. <i>Завдання 1.</i> Розрахувати оптимальні обсяги виробництва молока у господарстві при різних можливих цінах на нього у короткотерміновому ринковому періоді	6	2
4.	Тема 6. Політика цін та її цілі. <i>Завдання 1.</i> Визначити вплив зміни ціни товару на собі вартість інших товарів, пов’язаних з точки зору затрат на загальну масу прибутку підприємства. <i>Завдання 2.</i> Визначити доцільність зниження ціни на твердий сир.	6	1
5.	Тема 7. Методи ціноутворення. <i>Завдання 1.</i> Визначити ціни на молочні продукти, використовуючи метод “затрати плюс” <i>Завдання 2.</i> Розрахувати гуртову ціну 1т. копчених ковбасних виробів за методом незбитковості (фіксованого прибутку на капітал).	6	1
6.	Тема 9. Ціноутворення на продукцію АПК. <i>Завдання.</i> Розрахувати закупівельну ціну 1т. молока з урахуванням норми прибутку.	6	-
Всього		32	6

3.4. Самостійна робота

№ з/п	Найменування тем	К-ть год.	
		Денна форма	Заочна форма
1	2	3	4
1.	Тема 1. Теоретичні концепції вартості та ціни. Функції цін. Основні положення теоретичних концепцій ціноутворення вітчизняних вчених-економістів.	2	7
2.	Тема 2. Система цін та їх класифікація. Ціна виробника: преїскурантна, контрактна, розрахункова. Ціна для покупця: оптова, роздрібна, довідкова. Ринкова ціна: світова, монопольна, картельна, пропозиції, попиту.	6	6
3.	Тема 3. Економічні затрати, прибуток Нормативні затрати та їх застосування для адаптації до ціни	2	7
4.	Тема 4. Формування цін в основних типах ринків «Ізольованість» від конкурентів в умовах монополістичної конкуренції та можливості впливу на ціну	2	6
5.	Тема 5. Помилки і ризик у встановленні ціни. Оцінка інфляційного очікування. Вплив закупівельної ціни на використання потужностей переробних підприємств. Типові помилки формування цін підприємствами АПК. Теоретичні концепції ризику та методи його прогнозування у ціноутворенні.	6	6
6.	Тема 6. Політика цін та її цілі Політика цін в системі елементів комплексу маркетингу. Класифікація видів цінової політики	2	7
7.	Тема 7. Методи ціноутворення. Сценарій визначення ціни за методом «метання стріл»	2	6
8.	Тема 8. Правове регулювання цін в Україні. Форми і методи державного регулювання цін. Дотації до цін. Умови формування цін державними органами управління.	4	4

1	2	3	4
9.	<p>Тема 9. Ціноутворення на продукцію АПК.</p> <p>Теоретичні основи еквівалентного обміну в АПК. Методичні принципи економічних відносин виробників сільськогосподарської продукції із заготівельними та переробними підприємствами. Динаміка цін на основних аграрних біржах світу. Ціноутворення на засоби виробництва для сільського господарства. Формування роздрібних цін на продовольчі товари.</p>	2	7
10.	<p>Тема 10. Формування цін у тваринницьких підприємствах АПК.</p> <p>Вплив цін на засоби виробництва та обсяги виробництва, собівартість і пропозицію продукції. Динаміка цін на основні продукти тваринництва. Рентабельність виробництва продукції і можливості розширеного відтворення в основних галузях тваринництва. Співвідношення цін на продукцію тваринництва, переробних підприємств і торгівельних організацій. Ціна АН продукцію тваринництва і життєвий рівень населення.</p>	6	6
	Всього	42	70

4. Індивідуальні завдання

Конспектування та підготовка рефератів за результатами самостійного вивчення дисципліни. Вивчення вітчизняних нормативних і законодавчих актів, що регламентують ціноутворення на продукцію.

Теми рефератів:

1. Затратно-ціновий аналіз у сільськогосподарському підприємстві.
2. Адаптація сільськогосподарського підприємства до закупівельних цін на продукцію
3. Біржове котирування цін.
4. Цінові стратегії підприємства.
5. Затратні підходи до ціноутворення: досвід, проблеми, перспективи.
6. Ризик в розрахунках цін та його оцінка.
7. Товарні і фінансові інтервенції як спосіб державного регулювання цін на сільськогосподарську продукцію.
8. Формування цін у зерновому продуктовому комплексі України.
9. Формування цін у молокопродуктовому комплексі України.
10. Формування цін на продукцію птахівництва.
11. Формування цін у м'ясопродуктовому комплексі України.

12. Сучасні погляди на теорію ціни.
13. Ціна як елемент маркетингової політики підприємства.
14. Чинники маркетингового ціноутворення.
15. Формування цін у сільськогосподарських обслуговуючих кооперативах.
16. Формування цін у вертикальних маркетингових системах.
17. Формування закупівельних цін на сільськогосподарську продукцію.
18. Цінова політика підприємства як елемент конкурентної боротьби.
19. Ціновий паритет та проблеми його формування.

5. Методи навчання

Використовуються такі методи навчання: словесні – розповідь, пояснення, лекція, інструктаж; наочні – демонстрація, ілюстрація; практичні – практична робота, вправи, ситуаційні моделі.

За характером логіки пізнання використовуються такі методи: аналітичний, синтетичний, індуктивний, дедуктивний.

За рівнем самостійної розумової діяльності використовуються методи: проблемний, частково-пошуковий, дослідницький.

6. Методи контролю

Система оцінювання здійснюється відповідно до вимог програми дисципліни та Тимчасового положення про організацію освітнього процесу, затвердженого наказом ректора Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького № 136 від 30.06.2015 р.

Поточний контроль здійснюється під час проведення лабораторних занять і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Форми проведення поточного контролю: усне і письмове опитування, тести, перевірка виконаних практичних завдань.

Семестровий контроль проводиться у формі заліку за результатами поточного оцінювання в обсязі навчального матеріалу, визначеного робочою програмою в терміни, встановлені навчальним планом.

7. Критерії оцінювання результатів навчання студентів

Поточний контроль студентів за **денною формою** навчання проводиться у формі усного опитування та письмового експрес-контролю на практичних заняттях, виступів студентів при обговоренні питань на семінарських заняттях, комп'ютерного тестування.

Критерії поточного оцінювання знань студентів

Оцінка	Критерії оцінювання
1	2
5 ("відмінно")	В повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних/розрахункових завдань, використовуючи при цьому нормативну, обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішує усі завдання. Студент здатен виділяти суттєві ознаки вивченого за допомогою операцій синтезу, аналізу, виявляти причинно-наслідкові зв'язки, формувати висновки і узагальнення, вільно оперувати фактами і відомостями.
4 ("добре")	Достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому нормативну та обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішив більшість розрахункових/тестових завдань. Студент здатен виділяти суттєві ознаки вивченого за допомогою операцій синтезу, аналізу, виявляти причинно-наслідкові зв'язки, у яких можуть бути окремі несуттєві помилки, формувати висновки і узагальнення, вільно оперувати фактами та відомостями.
3 ("задовільно")	В цілому володіє навчальним матеріалом, викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових розрахунків, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки.
2 ("незадовільно")	Не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових розрахунків, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно вирішив окремі розрахункові/тестові завдання. Безсистемне відділення випадкових ознак вивченого; невміння робити найпростіші операції аналізу і синтезу; робити узагальнення, висновки.

Підсумкове семестрове оцінювання здійснюється за 100 – бальною шкалою, національною шкалою (зараховано, незараховано) та шкалою ECTS.

Таблиця 7.2

Шкали оцінювання успішності студентів

100 – бальна шкала	Національна шкала	Шкала ECTS
90 - 100	Зараховано	A
82 - 89		B
74 - 81		C
64 - 73		D
60 - 63		E
35 – 59	Незараховано з можливістю повторного складання заліку	FX
0 - 34	Незараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	F

Максимальна кількість балів за засвоєння дисципліни протягом семестру становить 100.

Для переведення середнього балу поточного контролю за 4 – бальною шкалою у підсумкову семестрову оцінку за 100 – бальною шкалою використовується формула:

$$PCO = \frac{СБПК \times 100}{5},$$

де PCO – оцінка підсумкового семестрового контролю за 100 – бальною шкалою;

СБПК – середній бал поточного оцінювання за чотирибальною шкалою.

За підсумками семестрового контролю в залікову відомість студентів у графі «за національною шкалою» виставляється оцінка «зараховано/незараховано».

Присутність студента при виставленні підсумкової оцінки не обов'язкова, якщо ним виконані усі передбачені види робіт.

Розподіл максимальних 100 балів для підсумкового семестрового оцінювання студентів, що навчаються за **заочною** формою здійснюється наступним чином:

за результатами поточного оцінювання – 30 балів;

за результатами виконання тематичної самостійної роботи у міжсесійний період – 70 балів.

Для переведення середнього балу поточного контролю за 4-бальною шкалою у оцінку за 30 – бальною шкалою використовується формула:

$$PO = \frac{СБПК \times 30}{5},$$

де PO - результати поточного оцінювання за 30 – бальною шкалою;

СБПК - середній бал поточного оцінювання за чотирибальною шкалою.

Тематична самостійна робота – це завершена теоретична чи практична робота в межах навчальної дисципліни, яка виконується на основі знань, умінь і навичок, здобутих у процесі опрацювання тем, винесених на самостійне вивчення у міжсесійний період та охоплює зміст навчального курсу в цілому.

Для виконання тематичної самостійної роботи розробляються методичні вказівки, які містять програму дисципліни; основні положення, акценти, рекомендації щодо вивчення кожної теми; рекомендовану літературу до кожної теми, запитання для самоконтролю чи тестові завдання з тем.

8. Методичне забезпечення

1. Поперечний С. Ціни і ціноутворення: методичні рекомендації для виконання практичних завдань. Львів, 2020. 32с.

2. Поперечний С. Ціни і ціноутворення: методичні рекомендації для самостійного вивчення дисципліни. Львів, 2019. 32с

9. Рекомендована література

Базова

1. Дугіна С. І. Маркетингова цінова політика: навч. пос. Київ, 2005. 393 с.

2. Колесников О. В. Ціноутворення: навч. пос. К.: Центр навч. літ, 2007. 144 с.

3. Окландер М. А., Чукурна О. П. Маркетингова цінова політика: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2012. 240 с.

4. Колесников О. В. Ціноутворення: навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 156 с.

5. Ціноутворення в умовах ринку: навчальний посібник / Останкова Л. та ін. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 400 с.

6. Про ціни і ціноутворення: Закон України від 21 червня 2012 року № 5007-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5007-17#Text> (дата звернення: 21. 02. 2021).

Додаткова література

1. Антонова А. Ціноутворення в Україні: фактичне підтвердження на основі цін онлайн. *Вісник Національного банку України*. 2019. № 248. С. 4 – 11. URL: <https://journal.bank.gov.ua/ua/article/2019/248/01> (дата звернення: 21.02. 2021).

2. Галушко В. Я., Ковтун О. А. Ціноутворення і маркетинг в АПК розвинутих країн. *Економіка АПК*. 2009. № 5. С. 89 - 94.

3. Гуда Н. Е. Економічна суть ціни та ціноутворення в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку. *Економіка та держава*. 2019. № 5. С. 106 – 110.

4. Косташ Т. В., Михалків А. А. Підходи до прийняття рішень щодо ціноутворення в системі управління витратами підприємств харчової переробної

промисловості в умовах невизначеності. *Ефективна економіка*. 2019. № 12. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7531> (дата звернення: 21.02. 2021).

5. Кирилюк І., Трохименко А. Особливості ціноутворення на продукцію АПК. *Економіка та суспільство*. 2021. Вип. 26. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-26-34> (дата звернення: 21.02. 2021).

6. Нікітенко К. С. Трансформація підходів до змісту поняття «цінова політика». *Інтелект XXI*. 2020. № 2. С. 176 – 179. DOI: <https://doi.org/10.32782/2415-8801/2020-2.33> (дата звернення: 21.02. 2021).

7. Павленко А. Ф., Корінев В. Л. Маркетингова політика ціноутворення: монографія. К.: КНЕУ, 2004. 332 с.

8. Поперечний С. І. Формування цін у вертикально інтегрованих структурах. *Формування ринкової економіки: зб. наук. пр. Державного вищого навчального закладу «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана*. Київ, 2015. Вип. 33. С. 234-243.

9. Поперечний С. І. Ціноутворення на сільськогосподарську продукцію. *Науковий вісник Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького. Серія «Економічні науки»*. Львів, 2016. Т. 18, № 1 (65), Ч.4. С. 210-213. URL:

<https://nvlvet.com.ua/index.php/economy/article/view/3365> (дата звернення: 21.02. 2021).

10. Хомин І. Ціноутворення: теорія й практика. *Галицький економічний вісник*. 2019. № 3. С. 37 – 47. URL: <https://galicianvisnyk.tntu.edu.ua/pdf/58/614.pdf> (дата звернення: 21.02. 2021).

10. Інформаційні ресурси

1. Офіційний веб-сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> .

2. Інтернет-портал для управлінців. Офіційний сайт. URL: <http://www.management.com.ua/about.php#1>

3. Офіційний веб-сайт Міністерства аграрної політики і продовольства України. URL: <https://minagro.gov.ua/ua> .

4. Офіційний веб-сайт Української асоціації маркетингу. URL: <http://uam.in.ua/> .

5. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. URL: <https://www.rada.gov.ua/> .

6. Офіційний веб-сайт Головного управління статистики у Львівській області. URL: <https://www.lv.ukrstat.gov.ua/> .